

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

decembar 2019. godine

Bilten broj 12/2019

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	10
Šta je i čija je „Srbija 2025“?	10
Sukob interesa kod postavljenja v.d. direktora koji otkriva krupnije probleme.....	10
Da li je uzbunjivač	12
Saopštenja.....	14
O antikorupcijskim zakonima na Međunarodni dan borbe protiv korupcije.....	14
Štetne posledice netransparentnosti upravljanja javnom imovinom.....	15
Konferencije	16
Građani nisu spremni da prijave korupciju	16
Predstavljanje Institucionalnog barometra	17
Merenje rezultata novog zakona o suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije	19
Inicijative i analize	23
Šestomesečni Izveštaj Evropske komisije	23
Mediji	24
Gde su pare i čije pare.....	24
Ignorisanje „pravnog savetnika“	26
Još jedan leks specijalis koji otvara prostor za zloupotrebe	27

Aktivnosti

Transparentnost Srbija učestvovala je na konferenciji povodom međunarodnog dana borbe protiv korupcije, na kojoj je predstavljeno istraživanje o percepciji građana Srbije o borbi protiv korupcije. Organizator ovog događaja i samog istraživanja bio je USAID-ov program za odgovornu vlast (GAI), a samo istraživanje je sproveo CESID doo. Na konferenciji su govorile Jacquelyn Williams-Bridgers, koordinatorka ovog projekta, Shanley Pinchotti, direktorka USAID za Srbiju, a zatim je nalaze istraživanja predstavio Ivo Čolović iz CESID-a.

Nemanja Nenadić, programski direktor organizacije Transparentnost Srbija pozvan je od strane učesnika da bi dao ocenu stanja borbe protiv korupcije u Srbiji. On je prisutne podsetio na činjenicu da se ta borba već godinu dana odvija bez važećeg strateškog okvira, jer su prethodno važeći planovi istekli, a da nisu rezalizovani. Za razliku od centralnog nivoa, sve veći broj gradova i opština uspostavlja sopstvene lokalne antikorupcijske planove i tela koja će da prate njihovo sprovođenje.

Kada je reč o donošenju zakona, Nenadić je podsetio na aktuelnu temu – početak rasprave o četiri zakona koja se menjaju u vezi sa izbornim postupkom, a gde Vladini predlozi nisu takvi da bi mogli da obezbede rešavanje problema, zbog čega je TS dostavila svoje predloge amandmana. U pogledu primene antikorupcijskih preventivnih zakona tokom 2019. nije zabeležen nikakav napredak, pre svega usled spremnosti Vlade da poštuje pravila o profesionalizaciji javnih preduzeća i javne uprave i obezbeđivanja pristupa informacijama od javnog značaja.

Kada je reč o represiji korupcije, čini se da postoji napredak u pogledu broja kažnjenih lica nakon uspostavljanja posebnih odeljenja za borbu protiv korupcije i zaključivanja većeg broja sporazuma o priznanju krivice. Međutim, broj prijavljenih slučajeva daleko zaostaje iza stvarnog broja slučajeva korupcije, statistički podaci koje objavljuju državni organi nisu dovoljni da se razume u kojoj meri je ostvaren napredak jer nema adekvatnog poređenja. Nema napretka u borbi protiv korupcije na visokom nivou, a javnosti nisu dostupni ni oni podaci koje država dostavlja Evropskoj komisiji u pogledu borbe protiv korupcije. Takođe, ne prati se ni postupanje po prijavama uzbunjivača, a javni tužioci ne postupaju proaktivno na osnovu javno dostupnih informacija.

Komentarišući nalaze istraživanja javnog mnjenja, Nenadić je ocenio pozitivnim to što veliki broj građana prepoznaje korupciju kao jedan od najvećih problema. Istovremeno, građani nisu zadovoljni posvećenošću institucija borbi protiv korupcije. Broj nezadovoljnih je višestruko veći od onih koji smatraju da je učinak dobar, a naročito je problem što su takve ocene o ključnoj instituciji za borbu protiv korupcije – javnom tužilaštvu. Iako i dalje najviše ljudi smatra da Vlada treba da predvodi borbu protiv korupcije (29%), u odnosu na prošlu godinu vidno je porastao broj onih koji smatraju da bi predvodnik trebalo da bude neko od represivnih državnih organa (policija, pravosuđe), i to sa 28% iz 2018, na 37% 2019 u zbiru. Ovaj nalaz ukazuje na to da su građani željni da vide da se korupcija kažnjava, ne samo u pogledu visine kazni, već i kroz veći broj istraženih slučajeva.

Ohrabruje to što je primetno povećao i broj građana koji uviđaju značaj povećanja transparentnosti rada institucija (osam procentnih poena više nego prošle godine), sloboda rada medija (povećanje od šest procentnih poena) i jačanje pristupa informacijama (četiri procentna poena više). Iako je veoma dobar pokazatelj to što ove godine veći broj građana (povećan je za 15%) tvrde da ne bi platili mito ukoliko im je traženo ili bi tražili pomoć da posao završe bez mita. Međutim, razloga za preterani optimizam nema jer je istovremeno za čak 19% opao broj onih koji kažu da bi slučaj prijavili nekom od državnih organa ili medijima.

Procenat građana koji kažu da su dali poklon, uslugu ili mito nekom u javnom sektoru u proteklih godinu dana je bio značajan u zdravstvu, policiji, javnoj upravi i obrazovnim institucijama. Dok je u slučaju zdravstva (15% od onih koji su imali kontakt), prosvete (7%) i javne uprave (7%) značajno bilo zastupljeno davanje poklona, direktno plaćanje mita je bilo izraženo jedino kod onih koji su imali posla sa policijom (9%) zdravstvom (4%), sudovima i tužilaštvima (po 3%). Ukupno 12% ispitanika kaže da je nekom dalo mito, poklon ili uslugu, što je i dalje veoma visok broj, a tri četvrtine njih kaže da je to učinilo kako bi dobilo kvalitetniju uslugu na koju i inače ima pravo. Mali je broj slučajeva da je mito traženo direktno. Svi ovi pokazatelji treba da budu putokaz državnim organima da sprovedu istraživanja kod zaposlenih i korisnika njihovih usluga, kako bi preciznije utvrdili modalitete korupcije i osmislili adekvatna rešenja

Transparentnost Srbija je pozvana da kao gost učestvuje i u trećem krugu dijaloga EU parlamenta i narodnih poslanika u Skupštini Srbije u vezi sa reformom izbornog zakonodavstva. Predstavnik TS Nemanja Nenadić iskoristio je ovu priliku da ukaže na slabosti u četiri zakona čije su (nedovoljne) izmene toga dana usvajane u Narodnoj skupštini. U kontaktu sa učesnicima dijaloga, on je takođe apelovao na to da se ocena o tome koliko zakoni zadovoljavaju preporuke ODIHR utvrdi na osnovu mišljenja koje bi o zakonima dala upravo ta organizacija. Pored toga, ukazao je na probleme u vezi sa političkim oglašavanjem, koji se pominju u tački 8. [predloga mera](#) i moguće načine da se oni reše ili ublaže, kako kroz izmene zakona, tako i kroz podzakonske akte, preporuke i instrukcije koje bi u tom smislu dali REM i Agencija za borbu protiv korupcije. Inače, na samom sastanku, predstavnici vlasti su obećali da će pored izbora tri nedostajuća člana REM biti zamenjena još dva, ali je ostalo nedorečeno koji su članovi u pitanju, da li će biti zamenjeni pre isteka mandata ili će samo biti započeti ranije postupak izbora novih članova, i ako se planira razrešenje, iz kojih razloga će biti sprovedeno.

Godišnja konferencija udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, održana 6. decembra 2019. u Novom Sadu imala je dve tematske sesije. Na sesiji posvećenoj mehanizmima zaštite samostalnosti javnih tužilaca govorili su Goran Ilić, član Predsedništva UTS (koji je ujedno i poverenik za samostalnost u Državnom veću tužilaca), Antonio Kluni, bivši predsednik MEDEL-a i portugalski član Eurodžasta, Saša Đorđević, istraživač Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija.

Nenadić je ovom prilikom ukazao na to da u Srbiji vlada uverenje da imamo previše propisa, ali da se oni ne primenjuju. Bolja je ipak situacija kada imamo propis za koji znamo da se krši i možemo da utvrdimo ko je za to odgovoran, od one u kojoj na žalost konstatujemo da je počinitelj štetne radnje pronašao rupu

u propisu, ili da je zakon prekršen, ali da za to nije zaprećena kazna, ili da postoji kazna, ali da nema organa koji je nadležan da pokrene postupak kažnjavanja ... To važi i za samostalnost – bolje da postoje propisi koji kažu kako stvari treba da funkcionišu, koji pružaju neke garancije onima koji žele da budu samostalni u radu, nego da takvih propisa nema. Naravno, to što će zakon da pruži neke garancije samostalnosti, ne znači da će oni koji su ih dobili biti zaista i samostalni u svom radu. Naime, to je prevashodno stvar njihovog izbora. Dobar primer za to u Srbiji i borbi protiv korupcije jeste institucija Saveta za borbu protiv korupcije koja nema nikakvih garancija samostalnosti i nezavisnosti, koji Vlada može da razreši bez ikakvog obrazloženja bilo kog četvrtka, a očigledno je taj Savet delovao samostalno u odnosu na one čiji rad je bio pratio. I obrnuto, imamo situaciju da su se institucije za zaknoskim garancijama nezavisnosti ustezale od kritike vlasti.

Kao glavni institucionalni mehanizam zaštite samostalnosti stoje ustavne odredbe, koje bi baš u tom pravcu trebalo da se menjaju. Međutim, reforme su pod okriljem Ministarstva pravde dobije potpuno drugi smer, pa su sve vreme traženi načini da se onemogući većina sudija i tužilaca u telima koja će birati nove pripadnike tih profesija i suditi o uspešnosti rada postojećih. Ma koliko da su opravdane bojazni o kojima su pričali predstavnici Ministarstva, da odluke donete u jednom zatvorenom krugu lica, među kolegama, mogu biti donete u nekom partikularnom interesu te grupe, a ne u javnom, taj rizik je za građane mnogo prihvatljiviji od situacije u kojoj će sudije i tužioce birati i smenjuti politička vlast, bilo direktno, bilo preko svojih predstavnika koji će dominirati pravosudnim savetima.

Neki od oblika ugrožavanja samostalnosti javnih tužilaca su prepoznati i u planskim dokumentima, na primer, komentarisanje krivičnih predmeta od strane političara. To je planirano da se rešava kroz nekakve kodekse ponašanja i obuke. Pa ipak, problem se nije nimalo rešio, i danas podatke iz krivičnih predmeta daju ministar policije, drugi članovi Vlade i predsednik Republike. Sve se to dešava zato što je pristup rešavanju problema bio pogrešan. Nije rešenje u tome da sprečavamo političare da pričaju i da ih kritikujemo zbog toga što govore o stvarima koje nisu njihova nadležnost, već da tužiocu počnu da pričaju o onome što njihova nadležnost jeste.

Isto tako, dosta se govori o proaktivnosti javnog tužilaštva, o potrebi da tužioci postupaju ne samo onda kada im neko dostavi krivičnu prijavu, već i na osnovu drugih izvora saznanja. Proaktivno postupanje je takođe jedan od najboljih načina da se ojača samostalnost, jer je tada tužilac onaj ko razmišlja svojom glavom i razmatra da li je negde bilo kriminala i gde ga je sve moglo biti, a ne samo da postupa kao jedan u nizu učesnika u postupku koji zavisi od nekog drugog.

Da bi samostalnost tužilaca bila veća, i pogotovo, da bi mogli da dobiju podršku javnosti u slučajevima kada ona bude ugrožena, bitno je da i rezultati rada budu vidljiviji nego što su sada, da se samo tužilaštvo potruži da sa njima dopre do javnosti, a ne da se ti podaci kriju u nepretraživim izveštajima i uskraćuju od tražilaca informacija pod raznim izgovorima. Iz istog razloga, treba da budu više dostupni javnosti i podaci o rešavanju slučajeva u kojima se sumnja da su sudije i tužioci postupali protivno pravilima.

Koordinatori EU Konventa za pojedina pregovaračka poglavlja susreli su se sa predstavnicima delegacije EU u našoj zemlji 5. decembra 2019, u vezi sa pripremom novog izveštaja o napretku Srbije. Predstavnik Transparentnosti govorio je u okviru sesije o vladavini prava i primeni poglavlja 23 i 24. On je tom prilikom podsetio na nalaze TS o stanju u oblasti borbe protiv korupcije koji su već objavljeni u prEUgovor Alarm izveštajima, ali je dao i šire viđenje uticaja EU na promene u ovoj oblasti. Između ostalog, ukazao je na to kako tokom 2019. nije primećeno da je bilo nekih negativnih posledica zbog toga što nije donet revidirani akcioni plan za poglavlje 23 niti zbog toga što nije doneta nova antikorupcijska strategija. Naime, Vlada se ni ranijih godina, kada su ovi akti postojali, uglavnom nije držala onoga što u njima piše, a i kada su aktivnosti ispunjavane, to nije vodilo suštinskim promenama. To, naravno, ne znači da ne treba da imamo plan borbe protiv korupcije, već da treba da se promeni pristup i pre svega da treba da imamo znatno preciznije definisane pokazatelje učinka antikorupcijskih mera.

U protekloj godini osetio se pozitivan uticaj EU kada je reč o radu Narodne skupštine, jer su konačno razmatrani izveštaji nezavisnih državnih organa, a očekuje se i razmatranje završnih računa za niz ranijih godina. Međutim, zaključci Skupštine na osnovu ovih izveštaja su besadržajni i ne može se reći da je obezbeđen nadzor nad radom izvršne vlasti. EU učestvuje i u dijalogu u vezi sa promenama izbornih uslova. Međutim, ni to učešće nije rezultiralo iole značajnim promenama u propisima. Naprotiv, predstojeće izmene zakona o finansiranju stranaka, Agenciji za borbu protiv korupcije i javnim preduzećima, uopšte ne uzimaju u obzir ono što je odavno utvrđeno da mora da se promeni. Štaviše, predstavnici vlasti su u praksi pokazali i tokom proteklih nekoliko meseci da nemaju nameru da smanje korišćenje javnih resursa za svoju promociju.

Nemanja Nenadić je ukazao i na činjenicu da javnost Srbije još uvek nema na raspolaganju potpune i uporedive podatke o učinku represivnih državnih organa u borbi protiv korupcije, na osnovu kojih bi moglo da se sudi da li je postignut napredak u toj oblasti. Ne objavljuju se čak ni oni podaci koje Srbija dostavlja Evropskoj komisiji. Kada je reč o novim propisima u pripremi ili proceduri, postoje sporne odredbe u nacrtu Zakona o referendumu o narodnoj inicijativi, a pogotovo opasnost da neke aktivnosti državnih organa budu usmerene u korist samo jednog od mogućih odgovora na referendumu. Takođe,

nije jasno rešeno na koji način će se i u kojem obimu vršiti finansiranje referendumske kampanje iz budžeta.

Tokom sesije koja je bila posvećena ispunjavanju ekonomskih kriterijuma, Nenadić je govorio kao koordinator grupe za poglavlje broj 5. On je ukazao na pojedina rešenja u predlogu Zakona o javnim nabavkama koja bi trebalo da se poprave, a posebno na to da prilikom ove reforme nije u dovoljnoj meri vođeno računa o potrebi da se obezbedi i bolja zaštita od korupcije. Takođe, podsetio je da nema novosti o tome da li će biti uskoro pripremljene izmene Zakona o javno – privatnim partnerstvima, za šta je odavno prošao rok. Međutim, daleko veći problem od sadržaja zakonskih odredbi jeste činjenica da se najveći poslovi u Srbiji dogovore bez primene ovog zakona. Dok su ranije dominirao izbor ponuđača bez konkurencije, a sve to na osnovu međudržavnih sporazuma, sada se za nabavke sve češće donose posebni zakoni koji važe samo za jedan projekat. To je slučaj Moravskog koridora, za koji je ugovor potpisan upravo toga dana, ali posebni zakoni samo za jedan projekat postoje i u drugim slučajevima, na primer, za izgradnju stanova pripadnicima snaga bezbednosti.

Studenti fakulteta prava, političkih nauka i evropskih studija su 9. decembra posetili kancelarije Transparentnosti Srbija u okviru studijske posete Srbiji, gde su se prethodno sastali sa predstavnicima nekoliko ambasada u Beogradu i domaćih nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima. Interesovanje posetilaca išlo je u pravcu razumevanja okolnosti u kojima se odvija korupcija i oblasti koje su najviše pogođene njome. Tokom predstavljanja svog rada grupi studenata iz Švedske sa univerziteta u Geteborgu, istraživačica Transparentnost Srbija Miša Bojović osvrnula se na stanje u oblasti borbe protiv korupcije u zemlji i uporedila ga sa svetskim prosekom i Švedskom, na osnovu Indeksa percepcije korupcije, najpopularnijeg alata za prikaz stanja u ovoj oblasti Transparency Internationala.

Treći školski čas posvećen upoznavanju srednjoškolaca sa „borcima“ protiv korupcije, održan je u Nišu, 11. decembra u sportskoj sali ekonomske škole. Đacima usmerenih škola i gimnazije iz Niša osim Transparentnosti Srbija, predstavili su se specijalna odeljenja policija, tužilaštva, sudstva, Agencije za borbu protiv korupcije i nevladine organizacije Pištaljka, kao najrelevantniji akteri u ovoj oblasti. Najveći broj pitanja odnosio se na istaknute slučajeve uzbunjivanja u medijima. U događaju je učestvovalo oko 160 đaka. Poslednji čas takve vrste održan je 17. decembra u Obrenovcu.

U Osnovnom sudu u Užicu 18. decembra učestvovali smo na tematskim otvorenim vratima "Zašto suđenja dugo traju". Ovaj skup jedan je u nizu koji su organizovani tokom 2019. godine u okviru projekta „Otvorena vrata pravosuđa“ čiji je nosilac Komitet pravnika za ljudska prava, a koji realizuje koalicija koju čine 12 organizacija koje se bave ljudskim pravima i razvojem demokratije, kao i strukovna udruženja pravosuđa. Na ovim tematskim otvorenim vratima osim predstavnika suda, učesovali su i tužioci, advokati i medijatori kao i građani i lokalne NVO. Među ključnim problemima koji uslovljavaju dugo trajanje postupaka pomenuti su veliki broj starih predmeta, neujednačena sudska praksa, česte izmene propisa, nedostatak kadra ali razna zakonska rešenja i procesni razlozi koji dovode do dugog trajanja postupka.

Predstavnik TS učestvovao je na [predstavljanju rezultata](#) projekta UNDP “Jačanje nadzorne uloge i javnosti u radu Narodne skupštine”, koje je održano 4. decembra u Beogradu. Na skupu su govorili predstavnici Švajcarske kancelarije za saradnju, UNDP, Narodne Skupštine (Aleksandra Tomić, Dubravka Filipovski, Jasminka Karanac i Nada Lazić), predsednik DRI Duško Pejović, kao i predstavnici Skupštine APV i gradova Užica, Niša i Zrenjanina.

Nastavljamo podršku lokalnim samoupravama na izradi lokalnih antikorupcijskih planova, izboru lokalnih antikorupcijskih foruma i obuci članova foruma. Tokom decembra okončan je izbor lokalnih antikorupcijskih foruma, održali smo sastanke sa većinom LAF-ova, a nadamo se da ćemo saradnju sa lokalnim samoupravama u ovim oblastima nastaviti kroz GAI projekat USAID-a. U međuvremenu smo organizovali radionice za 13 JLS koje sarađuju sa GAI, na kojima smo im predstavili kako mogu da unaprede transparentnost i time poboljšaju svoje indekse transparentnosti. Predstavicima JLS predstavljena je metodologija i svrha istraživanja LTI, primeri dobre i loše prakse, i date su preporuke, koje će biti detaljnije obrađene kroz priručnike tokom januara i februara. Radionice su održane u Nišu, 17. decembra, Beogradu 23. decembra i u Vrnjačkoj Banji 24. decembra.

TS je već počela novi ciklus istraživanja transparentnosti lokalnih samouprava u Srbiji - LTI 2020. Uz podršku USAID-a i u ovom ciklusu ocenićemo i rangirati sve gradove, opštine i gradske opštine u Srbiji.

Zlata Đorđević učestvovala je 5. i 6. decembra na radionici o kredibilitetu budžeta u Vašingtonu, u organizaciji International Budget Partnershipa (IBP) na kojoj je svoja istraživanja i primere iz prakse predstavilo oko 40 predstavnika civilnog sektora, vlada i međunarodnih organizacija iz celog sveta. Đorđević je predstavila istraživanja Transparentnosti Srbije o upotrebi tekuće budžetske reserve iz koje se novac troši netransparentno i bez utvrđenih kriterijuma, uglavnom diskrecionim odlukama vlade.

Koalicija prEUgovor predstavila je 11. decembra publikaciju “Institucionalni barometer 2.0”, drugu po redu nezavisnu procenu efektivnosti institucija u sprovođenju politika iz oblasti obuhvaćenih poglavljima 23 i 24. U Institucionalnom barometru analiziran je rad sledećih institucija: Agencije za borbu protiv korupcije; Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova; Komesarijata za izbeglice i migracije; Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima; Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i Poverenika pristup informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

Rad institucija koje imaju nadležnosti u oblastima iz poglavlja 23 i 24 analiziran je kroz primenu jedinstvene metodologije za procenu efektivnosti tri dimenzije institucionalnog funkcionisanja: interne efikasnosti, institucionalne povezanosti i legitimnosti institucije.

Na prezentaciji je ukazano da institucije poput Agencije za borbu protiv korupcije i Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu ravnopravnosti imaju zajednicke probleme - manjak kapaciteta, izloženost političkim pritiscima, neadekvatnu kaznenu politiku.. Zlata Đorđević iz organizacije Transparentnost Srbija ocenila je da se efikasnost Agencije za borbu protiv korupcije nije poboljšala, da ta institucija nema adekvatne kadrovske i prostorne kapacitete. Ona je konstatovala da je Agencija tokom 10 godina rada opterećena neefikasnošću i političkim pritiscima. Detaljnije u poglavlju "Konferencije".

Predstavnik TS je prisustvovao predavljanju [izveštaja Svetske banke](#) – Ekonomski memorandum Srbije – nova reformaska agenda. Ovo je bila prilika za brojne susrete sa predstavnicima međunarodnih finansijskih institucija, državnih organa i stručnjacima.

Transparentnost je učestvovala u javnoj raspravi povodom nacrtu novog pravilnika i preporuka, kao i plana kontrole REM tokom izborne kampanje. Predstavnik TS Nemanja Nenadić je između ostalog istakao da je jedno od najbitnijih pitanja praksa prenošenja stranačkih skupova, koja je neprihvatljiva, kao i finansiranje izborne kampanje i obezbeđivanje ravnopravnosti u medijima.

„Imamo sugestije da REM treba da prati da li su mediji omogućili predavljanje svih učesnika u izbornom procesu pod istim finansijskim uslovima. Mislim da je potrebno definisati šta znači 'ravnopravno' – da li to znači da sekund treba da bude jednako naplaćen svima, pod istim uslovima, ili da se prema svima primenjuje isti cenovnik. Takođe, cenovnici bi trebalo da se objave javno“, smatra Nenadić. On je ukazao i da je stav TS da su javni servisi dužni da obaveste građane da li neki učesnik u izbornom procesu ima politički program, i da taj program predstave. Transparentnost očekuje da REM sastavi novi pravilnik uvažavajući primedbe, pa da se nastavi razgovor. Nakon javne rasprave, TS je dostavila [niz konkretnih predloga](#) za dopunu nacrtu akata REM i druge aktivnosti državnih organa.

Programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić, bio je jedan od predavača na radionici o građanskoj kontroli javnih nabavki, planiranja i implementacije budžeta opštine Brus. Pored Nenadića, na radionici su govorili prof. Čedomir Čupić, adv. Rodoljub Šabić, Dragan Dobrašinović iz Koalicije za nadzor javnih finansija, Dragan Luković iz Narodne skupštine i Slobodan Vidojević, odbornik u SO Brus. U veoma živoj diskusiji polaznika iz civilnog društva, medija i institucija, razmatrani su, između ostalog i brojni slučajevi mogućih povreda pravila o budžetu i javnim nabavkama i mogućnosti da se ti problemi reše. Radionicu je organizovala NVO Lokalna kuća razvoja Brus.

Predstavnik TS je učestvovao na [obeležavanju](#) 175 godina od uspostavljanja Glavne kontrole, prve institucije za kontrolu javnih finansija u Republici Srbiji, čije tradicije nastavlja Državna revizorska institucija. Predsednik DRI, Duško Pejović podsetio je da je 26. jula 1844. donet je prvi Zakon o ustrojstvu Glavne kontrole.

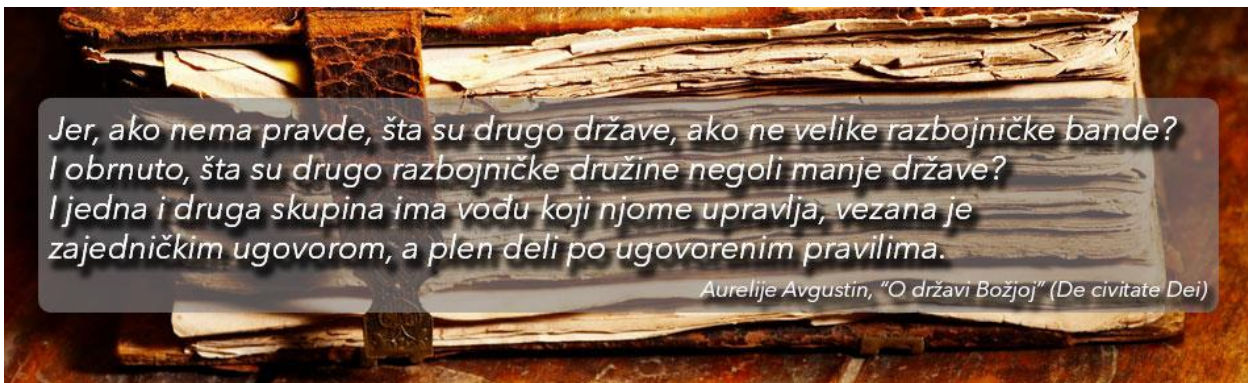
Državna računodžinica, Glavna kontrola ili Državna revizorska institucija - kako se zove danas, istorijski su nazivi institucije koja već 175 godina postoji, manje više u kontinuitetu, sa istim ciljem - da kontroliše trošenje državnih para i uredi državni inventar, rekao je on. Nastala je u vreme kada je organizovana i srpska državna vlast i predstavljala stub i branič od pohlepe i nemara onih koji su na vlasti. Njeno osnivanje ustanovljeno je članom 107. Sretenjskog ustava, prvog ustava novovekovne srpske države. Ovo je ujedno bila prilika za susrete sa predstavnicima DRI i drugim gostima, a naročito za razmenu utisaka i ideja povodom dosadašnjih i predstojećih revizija svrsishodnosti.

Na konferenciji Udruženja tužilaca Srbije koja je bila posvećena analizi primene zakonskih i institucionalnih rešenja za borbu protiv korupcije koja su na snazi od 1. marta 2018, Nemanja Nenadić iz Transparentnosti je predstavio analizu transparentnosti postupanja četiri posebna odeljenja viših javnih tužilaštava i dao opštu ocenu uspešnosti rada na suzbijanju korupcije u meri u kojoj je to moguće na osnovu dostupnih podataka. Detaljnije u poglavlju Konferencije

Predstavnik TS učestvovao je 10. decembra na treningu za aktiviste romskih nevladinih organizacija na temu javnog zagovaranja. Ovaj trening je organizovala organizacija Romanipen uz podršku Fondacije za otvoreno društvo. Radionica je održana radi uspešnijeg praćenja rada lokalnih samouprava u vezi sa unapređenjem mera podrške ranom razvoju i predškolskom obrazovanju romske dece.

U decembru je objavljeno 300 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Šta je i čija je „Srbija 2025“?

29. decembar 2019.

Iz obilja vesti o *predstavljanju* „Programa Srbija 2025“, može se pročitati mnogo štošta o planiranim putevima i porastu plata, ali ne i najosnovnije informacije – čiji je ovo program i gde se može preuzeti. Program su, naime, zajedno predstavljala dva državna organa – Predsednik i Vlada – ali se dokument ne može preuzeti ni na jednom od dva zvanična sajta.

Iako je navodno reč o programu koji predviđa [14 milijardi ulaganja](#) u narednih pet godina, od čega [devet u infrastrukturu](#), program pod tim nazivom se uopšte ne pominje u budžetu Srbije za sledeću godinu koji je usvojen pre svega mesec dana, kao ni u [Fiskalnoj strategiji](#) koja daje projekcije za naredne tri godine!

„Srbija 2025“ ne može biti program rada Vlade, jer mandat aktuelnom sazivu ističe u proleće 2020. To nije ni program u smislu Zakona o planskom sistemu, jer se takvi programi usvajaju na period od tri godine, i to, radi razrade jednog dela nekog opštijeg planskog dokumenta. U izveštajima se ne pominje ni jedna strategija koju bi ovaj program razrađivao. Iako je predstavljen kao „plan investicionih projekata“, ovaj program nije ni „investicioni plan“, jer se takav plan donosi na period od sedam, a ne pet godina.

Dakle, ukoliko Program Srbija 2025 uopšte postoji kao celovit dokument, nameće se zaključak da pri njegovom donošenju nisu poštovana pravila o planiranju javnih politika.

MEDIJI VESTI EKONOMIJA

Читај ми

Нови инвестициони план развојна шанса Србије

Београд, 28. децембар 2019.

Министар финансија у Влади Републике Србије Синиша Мали изјавио је данас да пројекат "Србија 2025", који предвиђа улагања од чак 14 милијарди евра у наредних пет година, није сам по себи циљ, већ је средство за остварење најважнијег циља за нас, а то је подизање животног стандарда грађана.

Мали је, гостујући на телевизији "Пинк", истакао да је апсолутно реално да 2025. имамо плате од 900 евра и пензије између 430 и 440 евра, када уложимо новац на прави начин, тако да подстакнемо још већи раст наше привреде.

Он је подсетио на то да је Србија 2013. била у узузетно тешкој позицији, пред банкротом, са високим јавним дугом, негативним стопама раста, огромном незапослености од чак 25 одсто, где сваки четврти грађанин није имао посао, где је спољни дуг растао, а дефицит је био огроман.

Тада смо кренули у тешке реформе, које су подразумевале смањење плата и пензија. То су биле одговорне, али храбре мере које су имале за циљ да дођемо у ситуацију у којој је Србија данас, и у томе смо успели, рекао је министар.

Према незваничним резултатима Завода за статистику, како је указао, у новембру је стопа раста Србије износила шест одсто, што је највише у Европи.

Аутор: mfin.gov.rs

Od kršenja Zakona o planskom sistemu daleko veći problem biće ukoliko se ispostavi da je u stvari reč o programu čija će se promocija koristiti u predstojećoj izbornoj kampanji. Ukoliko bi se, na primer, nakon ovog početnog predstavljanja, nadovezale promocije programa po Srbiji, to bi predstavljalo očiglednu funkcionersku kampanju i bilo bi sasvim jasno zbog čega Vlada i poslanici vladajuće većine nisu prihvatili [predloge Transparentnosti](#) da se ograniče promotivne aktivnosti, koje se ne moraju obavljati pred izbore ili u njima ne moraju učestvovati politički funkcioneri.

Sukob interesa kod postavljenja v.d. direktora koji otkriva krupnije probleme

26. decembar 2019.

Situacija u kojoj je član Vlade, Milan Krkobabić, učestvovao u postavljenju svog sina na mesto vršioca dužnosti direktora JP "Stara planina" nesumnjivo predstavlja sukob interesa.

Iako bi ishod glasanja verovatno bio isti i da se ministar bez portfelja izuzeo iz odlučivanja po ovom pitanju, Zakon (o Agenciji za borbu protiv korupcije, član 32, stav 5), predviđa da je „pojedinačni akt u čijem donošenju je učestvovao funkcioner koji se zbog sukoba interesa morao izuzeti, ništav“. Za sada je poznato da je Agencija u prvom stepenu [preporučila razrešenje](#) ministra, na šta on ima pravo da se žali, ali nije poznato da je Agencija ili bilo ko drugi pokrenuo postupak za oglašavanje rešenja o postavljenju vršioca dužnosti javnog preduzeća ništavim.

Република Србија
АГЕНЦИЈА ЗА БОРБУ
ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
Број: 014-020-00-0109/19-11
Датум: 20.11.2019. године
Царине Милице 1
Београд

На основу одредаба чл. 5. и 15. Закона о Агенцији за борбу против корупције ("Службени гласник РС", бр. 97/08, 53/10, 66/11-УС, 67/13-УС, 112/13-аутентично тумачење и 8/15-УС), у поступку за одлучивање о постојању повреде Закона о Агенцији за борбу против корупције против Милана Крkobabiћа из [REDACTED] дана 20.11.2019. године, директор Агенције за борбу против корупције доноси:

РЕШЕЊЕ

И УТВРЂУЈЕ СЕ да је Милан Крkobabiћ, министар без портфела, поступио супротно одредбама чл. 27. и чл. 32. ст. 1. Закона о Агенцији за борбу против корупције, на тај начин што је, током вршења наведене јавне функције учествовао у доношењу Решења Владе 24 бр. 119-5451/2019 од 30.05.2019. године, којим је његов син Стефан Крkobabiћ именован за в.д. директора Јавног предузећа за развој планинског туризма "Стара планина", Књажевац, а да о сукобу интереса који је имао у

Dok je eventualna odluka predsednice Vlade da predloži razrešenje ministra nekoliko meseci pre isteka mandata, a pogotovo narodnih poslanika koji bi se o tome izjašnjavali biti pre svega stvar njihove procene o tome šta im se politički više isplati, utvrđivanje ništavosti je bitno zbog krupnih pravnih posledica koje bi imalo za važnost ugovora i drugih akata koje je v.d. direktora donosio u prethodnih pola godine i onih koje će donositi na dalje.

Međutim, mnogo veći problem od nepotizma jednog ministra predstavlja to što čitava Vlada krši Zakon o javnim preduzećima time što umesto da organizuje konkurse za

profesionalce, na šta je obavezna još od 2012, već godinama na ova mesta postavlja vršiоce dužnosti. Tako, sudeći po javnim registrima Agencije za borbu protiv korupcije, Javno preduzeće "Stara planina" ima ne jednog, već najmanje tri vršiоca dužnosti! Naime, pored Stefana Krkobabića, koji je vršilac dužnosti od 7.6.2019, i dalje se kao aktivni vršiоci dužnosti u evidencijama vodi njegova neposredna prethodnica, Biljana Đokić (od 21.9.2018). Njeno ime se inače ne može naći u registru funkcionera, ali se navodi da je podnela jedan izveštaj o imovini, i to 1.3.2019. Sudeći po ovim evidencijama, bivša direktorka nije podnela izveštaj po prestanku mandata, niti je prvi izveštaj podnela na vreme, po stupanju na javnu funkciju.

Dalje, Agencija vodi kao aktivnog vršiоca dužnosti istog ovog preduzeća i Miloša Adamović, koji se vodi na tom položaju od 20.10.2016, i koji nakon toga uopšte nije podnosio izveštaje, a bio je dužan u roku od 30 dana od prestanka funkcije v.d. direktora, odnosno u oktobru 2018. Pored toga, ako je Miloš Adamović zaista bio vršilac dužnosti od oktobra 2016. do septembra 2018, to znači da je gotovo polovinu mandata ovim preduzećem rukovodio nelegalno, a da su svi akti potpisani između 19.10.2017. i 20.9.2018. ništavi, jer vršiоcu dužnosti, po Zakonu o javnim preduzećima iz 2016. može trajati najduže godinu dana.

Još jedan vršilac dužnosti direktra ovog javnog preduzeća koji je po evidencijama Agencije aktivan, jeste i Vladimir Simović koji je bio vršilac dužnosti od 12.6.2015, pa do 20.10.2016. U doba njegovog postavljenja važio je Zakon o javnim preduzećima iz 2012, koji je omogućavao Vladi da postavi vršiоca dužnosti na period od šest meseci, i da pod određenim uslovima, to učini još jednom.

Drugim rečima, u najboljem slučaju, postoji period od četiri meseca i osam dana u kojem je upravljanje JP Stara planina bilo nezakonito, a svi potpisani akti ništavi. Kao i u slučaju, prethodno navedenih vršilaca dužnosti, ni za ovog bivšeg direktora „Stare planine“ nema traga da je dostavio izveštaj o imovini i prihodima nakon prestanka funkcije, a što je bio obavezan da uradi u novembru 2016.

Prethodni direktor (Svetislav Popadić), nije bio vršilac dužnosti, već je iskoristio pun četvorogodišnji mandat na koji je postavljen pre nego što je uvedena obaveza organizovanja konkursa. On je podneto izveštaj po prestanku mandata, ali kasnije nego što Zakon predviđa (početkom decembra, umesto u julu 2015).

Da li je uzbunjivač ...

15. decembar 2019.

Aleksandar Obradović iz „Krušika“ jeste uzbunjivač, bez obzira na to da li može da dobije zaštitu od štetnih posledica na osnovu tog zakona.

U vezi sa iznošenjem podataka o poslovanju „Krušika“, predstavnici vlasti neretko ističu da je Aleksandar Obradović „lažni uzbunjivač“. [Izjava](#) predsednice Vlade takođe negira svojstvo uzbunjivača Obradoviću, „jer nije poštovao zakonske procedure“. "To što se nekom sviđa šta je Aleksandar Obradović, pa je on za njih uzbunjivač, iako nisu ispunjeni zakonski uslovi za to, što su na neki način rekli i ljudi iz Pištaljke i pozvali ga da se prijavi kao uzbunjivač... Pravna država je pravna država, vladavina prava. Mi postupamo po zakonima", rekla je predsednica Vlade u Pančevu. Ona je pozvala nadležne institucije da rade po zakonu i da ne nasedaju na bilo kakve pritiske koji dolaze sa bilo kojih strana.

Ovaj zaključak je pogrešan. Naime, "uzbunjivanje" je po slovu zakona, otkrivanje informacije o kršenju propisa, kršenju ljudskih prava, vršenju javnog ovlašćenja protivno svrsi zbog koje je povereno, opasnosti po život, javno zdravlje, bezbednost, životnu sredinu, kao i radi sprečavanja štete velikih razmera. "Uzbunjivač" je fizičko lice koje izvrši uzbunjivanje u vezi sa svojim radnim angažovanjem, postupkom zapošljavanja, korišćenjem usluga državnih i drugih organa, nosilaca javnih ovlašćenja ili javnih službi, poslovnom saradnjom i pravom vlasništva na privrednom društvu.

Brnabić: Obradović nije uzbunjivač, nije poštovao zakonske procedure

AUTOR: NI Beograd

Podeli: 0

Radnik "Krušika" Aleksandar Obradović nije uzbunjivač jer nije poštovao zakonske procedure, poručila je predsednica Vlade Srbije Ana Brnabić.

Očigledno je da je Aleksandar Obradović iznosio u javnost podatke koji mogu da se povežu sa željom da se spreči nastanak štete po javna sredstva i da je to činio u vezi sa radom preduzeća u kojem je zaposlen. Samim tim on jeste uzbunjivač, bez obzira na to da li podaci koje je izneo zaista otkrivaju neke štetne radnje ili ne. To bi trebalo da utvrde javni tužilac, državni revizor i drugi organi prema svojim nadležnostima.

Takođe, on jeste uzbunjivač bez obzira na to da li će na osnovu tog zakona dobiti bilo kakvu zakonsku zaštitu. Takva zaštita mu je po svemu sudeći uskraćena (ili se na nju nije ni pozvao), zbog odredbe člana 20. Zakona o zaštiti uzbunjivača, koja govori o postupanju sa tajnim podacima. Naime, kada se uzbunjivanje vrši obelodanjivanjem podataka koji nose neku oznaku tajnosti, zaštita se ne garantuje ukoliko uzbunjivač ode u javnost, čak ni kada se prethodno obratio državnim organima, a oni nisu rešili problem.

To je jedna od loših odredaba ovog zakona, koje je TS [pokušala da promeni](#) tokom javne rasprave i tokom procesa odlučivanja u Skupštini.

Međutim, Vlada i skupštinska većina 2014. nisu pokazale spremnost da zaštitu pruže onda kada je ona najpotrebnija uzbunjivačima – kada svojim postupanjem krše neke druge propise.

Sve to, naravno, ne znači da se Obradović u svojoj odbrani ne može pozvati na odredbe drugih propisa, koji su u Srbiji postojali i pre Zakona o zaštiti uzbunjivača, jer se označena poverljivost dokumenata može osporavati zbog toga što ni inicijalno nije bila opravdana, ili kada se obelodanjivanje poslovne tajne vrši „isključivo radi ukazivanja na krivično delo“.

Saopštenja

O antikorupcijskim zakonima na Međunarodni dan borbe protiv korupcije

9. decembar 2019.

Transparentnost Srbija poziva narodne poslanike da na sednici koja počinje danas, na Međunarodni dan borbe protiv korupcije, suštinski poboljšaju četiri antikorupcijska zakona, tako da se zaista suzbije mogućnost zloupotrebe javnih resursa i javne funkcije.

Vlada je predložila izmene nekoliko članova u Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije, odnosno Zakonu o sprečavanju korupcije (koji će od biti u primeni od septembra 2020), Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti i Zakonu o javnim preduzećima. Ovi propisi se, prema obrazloženju Vlade Republike Srbije, menjaju kako bi se ispunile preporuke Misije OEBS/KDILJP (OSCE/ODIHR), date nakon poslednjih predsedničkih i parlamentarnih izbora, 2017. i 2016.

Transparentnost Srbija ocenjuje da su Vladini predlozi nedovoljni da ispune preporuke međunarodnih organizacija. Štaviše, te izmene u sadašnjem tekstu neće rešiti ni probleme koje je sama Vlada prepoznala u antikorupcijskoj strategiji iz 2013 i u Akcionom planu za poglavlje 23 evropskih integracija.

Iako je Vlada prihvatila dva naša predloga – da se problemi u izbornom zakonodavstvu rešavaju izmenama zakona i da se o tim izmenama organizuje javna rasprava – većina predloga sa javne rasprave je odbijena bez valjanog ili ikakvog obrazloženja.

Kada je reč o Zakonu o javnim preduzećima, predlog zakona sadrži odredbu prema kojoj bi direktor bio razrešen ukoliko zloupotrebi svoju funkciju ili resurse za stranačku promociju ili vršenje političkog pritiska na zaposlene. Ističemo da ni do sada nije bilo pravne prepreke da se takvi direktori smenjuju i krivično gone, ali to nije činjeno. Transparentnost smatra da bi norme trebalo precizirati tako da se zabrane i drugi, manje očigledni vidovi uticaja rukovodilaca javnog preduzeća na poslovne partnere i korisnike njihovih usluga, kao i da bi trebalo povećati javnost podataka o korišćenju resursa tih preduzeća tokom kampanje (službena vozila, oglašavanja i sponzorstva i drugo).

Kad je reč o pravilima koja važe za javne funkcionere (Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije, odnosno Zakon o sprečavanju korupcije), Transparentnost ukazuje da bi trebalo iskoristiti izmene zakona da se uredi „funkcionerska kampanja“, tako što bi se ograničile mogućnosti da se kroz navodno redovne aktivnosti javnih funkcionera obezbeđuje njihova dodatna promocija u medijima pred izbore.

U Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti ocenjujemo korisnim to što će Agencija biti dužna da utvrdi da li je bilo kršenja pravila u kratkom roku po prijemu prijave. Međutim, takve rokove bi trebalo propisati i za postupanje Agencije u kontroli izveštaja o finansiranju kampanje, ali i za pokretanje postupka za kažnjavanje odgovornih lica.

Štetne posledice netransparentnosti upravljanja javnom imovinom

19. decembar 2019.

Transparentnost Srbija smatra izuzetno korisnim to što je Državna revizorska institucija revidirala **svrsishodnost davanja u zakup javne imovine**. Nalazi **DRI odlično ilustruju zaključke istraživanja Indeks transparentnosti lokalne vlasti za 2019.** i pokazuju kako nedovoljna transparentnost može dovesti do štete po javnu imovinu.

TS je, naime utvrdila da je 87% jedinica lokalne samouprave objavljivalo na svojim sajtovima pozive za davanje u zakup imovine, a da preostalih 13% to nije činilo, iako je malo verovatno da nisu imale ovaj vid poslovanja. Međutim, **samo 23 grada, opštine ili gradske opštine (13,5%) su objavile informaciju o tome kako je konkurs okončan**¹. Stvari stoje **još lošije** kada je reč o **objavljivanju evidencije o opštinskim nekretninama** koje su date u zakup, sa makar nekim od bitnih podataka koje smo tražili (zakupac, cena, trajanje), jer je takvi podaci objavljeni u samo jednom slučaju².

[Izveštaj DRI](#) pokazuje neke od štetnih posledica do koje je dovelo ovo odsustvo transparentnosti u raspolaganju javnom imovinom. Između ostalog, DRI je utvrdila da lokalne samouprave imaju velika nenaplaćena potraživanja (u 2018. godini 8,2 milijarde dinara) od zakupaca, u čemu prednjači grad Beograd i da mnoga od njih zastarevaju. DRI je takođe utvrdila da su **evidencije poslovnog prostora**, vrednog 1,3 milijardi evra, **loše a kontrola ugovora neadekvatna**. Prema rečima revizora, „Beograd, Novi Sad i Niš nisu dokumentovali način procene početne visine zakupnine“, a gradovi **nisu sproveli odgovarajući marketing kako bi prostor davali u zakup po najboljoj zakupnini**.

Transparentnost Srbija stoga poziva lokalne samouprave **da primene preporuke DRI** o uspostavljanju potpunih evidencija imovine, oglašavanju prodaje tako da prikupe što više ponuda i kontroli izvršenja ugovora. Pored toga, smatramo neophodnim da lokalne samouprave, ali i državni organi, redovno polažu račune o tome kako su sprovedeni postupci davanja imovine u zakup i informacije o izvršenju tih ugovora. Neadekvatno postupanje sa imovinom u javnoj svojini, pored izveštaja DRI, potvrđeno je i u izveštajima Saveta za borbu protiv korupcije.

Novi krug istraživanja transparentnosti lokalne vlasti – LTI, biće vršen tokom januara i februara 2020, a rezultati će biti objavljeni u maju.

¹ Ove informacije su objavili (redosled po opštem plasmanu JLS u LTI 2019): Paraćin, Užice, Vrnjačka Banja, Leskovac, Vranje, Čačak, Bosilegrad, Senta, Ruma, Novi Bečej, Krupanj, Ivanjica, Pančevo, Čajetina, Čićevac, Šabac, Aleksinac, Rača, Doljevac, Merošina i Koceljeva. Podatke su takođe objavile beogradske opštine Zvezdara i Surčin.

² Pojedine informacije ove vrste objavila je jedino opština Paraćin
<http://www.paracin.rs/files/opstina/2019/imovina.pdf>

Konferencije

Građani nisu spremni da prijave korupciju

9. decembar 2019.

Građani Srbije smatraju da je korupcija rasprostranjena, kako na nacionalnom nivou, tako i u njihovom neposrednom okruženju, ali 86 odsto ne bi prijavilo korupciju, rečeno je danas, prilikom predstavljanja rezultata istraživanja o percepciji građana o borbi protiv korupcije.

Više od polovine ispitanika je odgovorilo da, ako bi se našli u situaciji da im traže mito, ne bi platili, već bi tražili pomoć od nekoga ko bi mogao da im pomogne bez plaćanja, niti bi prijavili da im je traženo mito, naveli su autori istraživanja iz Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Centra za slobodne izbore i demokratiju (CeSID).

Razlog za porast broja građana koji nisu spremni da prijave službenika koji traži mito je uverenje da se ništa neće promeniti, da je teško dokazati, kao i da se u „društvu Srbije ne cene oni koji prijave korupciju“, rekao je programski direktor CeSID-a Ivo Čolović. „Građani nisu spremni da se izlože riziku da ih niko neće zaštititi ako prijave korupciju“, istakao je Čolović.

Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbije, izjavio je da je

uloga uzbunjivača nezaobilazna kada se govori o borbi protiv korupcije i da bi osnova za tu borbu u narednom periodu trebalo da bude upravo ispitivanje svih slučajeva gde su uzbunjivači ukazivali na nepravilnosti. „Samo na taj način se može zadobiti poverenje javnosti da će borba protiv korupcije biti neselektivna“, rekao je Nenadić.

Istraživanje pokazuje da 55 odsto građana veruje da je korupcija široko rasprostranjena u Srbiji. Polovina građana Srbije smatra da se država kreće u pogrešnom smeru. Među njima dominiraju mladi i visokoobrazovani ispitanici.

„Među ispitanicima koji imaju između 18 i 39 godina imamo 59 odsto onih koji smatraju da se Srbija kreće u pogrešnom pravcu. Dakle, u jednoj zemlji iz koje se ljudi masovno iseljavaju, upravo ona kategorija koja je kritična smatra da se država kreće u pogrešnom pravcu što može da bude zabrinjavajući podatak za budućnost i svakako nešto na šta treba obratiti pažnju u daljem ophođenju prema građanima“, rekao je Čolović dodavši i da čak 84 odsto mladih u Srbiji smatra da korupcija „veoma mnogo utiče na društvo u celini“.

Rezultati su pokazali i da je opalo je poverenje građana Srbije u institucije koje bi trebalo da se bore protiv korupcije, odnosno u mogućnost i volju nadležnih da se izbore sa korupcijom.

„Sa druge strane, predsednik je i dalje na prvom mestu kao institucija za koju građani smatraju da je najposvećenija borbi protiv korupcije. To je možda jedan od razloga pada poverenja u institucije, jer, u principu, ovde se više veruje imenu čoveka nego samoj instituciji predsednika, ali i on beleži pad u odnosu na prethodni istraživački ciklus sa 23 procenta na 17 odsto“, rekao je Čolović.

Da građani više veruju predsedniku Aleksandru Vučiću nego institucijama, pokazalo je i istraživanje od prošle godine.

Prosečna školska ocena koju su građani dali institucijama je 2, odnosno tek prelazna ocena. Malo bolje rangirana je Vlada Srbije koja je dobila prosečnu ocenu 2,4 rekao je Čolović.

Kao najkorumpiranije institucije, građani Srbije prepoznaju zdravstvo (18 odsto), različite inspekcije (11 odsto), policija (9 odsto), sudovi (8 odsto). Čolović ipak ističe da, kada je zdravstvo u pitanju, treba imati u vidu i naviku građana da nose poklone doktorima, što je gotovo deo tradicije i koji je teško izmeniti, a koji se takođe smatra korupcijom, mada sitnom. Najrasprostranjenije koruptivne radnje su, prema viđenju građana Srbije, korišćenje prijateljskih veza i položaja radi zapošljavanja, odnosno nepotizam i partijsko zapošljavanje.

Šenli Pinčoti, direktorka Kancelarije za demokratski i ekonomski razvoj, USAID istakla je da je „borba protiv korupcije ključna na putu Srbije ka EU“, ali i da je jačanje pravne države i vladavine prava važno ne samo zbog EU, već zbog budućnosti same Srbije.

Istraživanje o percepciji građana Srbije o borbi protiv korupcije sprovedeno je tokom novembra 2019. godine putem intervjua licem u lice, na uzorku od oko 1.200 ispitanika u urbanim i ruralnim sredinama, širom Srbije.

Foto: www.mc.rs

Predstavljanje Institucionalnog barometra

11. decembar 2019.

Koalicija prEUgovor predstavila je [publikaciju „Institucionalni barometar 2.0“](#), drugu po redu nezavisnu procenu efektivnosti institucija u sprovođenju politika iz oblasti obuhvaćenih poglavljima 23 i 24.

U Institucionalnom barometru analiziran je rad sledećih institucija: Agencije za borbu protiv korupcije; Sektora unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova; Komesarijata za izbeglice i migracije; Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima; Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i Poverenika pristup informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Rad institucija koje imaju nadležnosti u oblastima iz poglavlja 23 i 24 analiziran je kroz primenu jedinstvene metodologije za procenu efektivnosti tri dimenzije institucionalnog funkcionisanja: interne efikasnosti, institucionalne povezanosti i legitimnosti institucije.

Ovo je drugo izdanje Institucionalnog barometra i predstavlja pionirski pokušaj koalicije prEUgovor da prati merljive efekte reformi u procesu evropskih integracija Republike Srbije na terenu.

Na prezentaciji je ukazano da institucije poput Agencije za borbu protiv korupcije i poverenika za informacije od javnog znacaja i zaštitu ravnopravnosti imaju zajednicke probleme - manjak kapaciteta, izloženost politickim pritiscima, neadekvatnu kaznenu politiku.

Na osnovu toga se može postaviti pitanje da li je u pregovarskim poglavljima 23 i 24 sa Evropskom unijom, posvecenim vladavini prava, slobodama i bezbednosti, zaista ostvaren napredak, izjavio je Dušan Šabic iz Fonda za otvoreno društvo.

Šabic je rekao da od 2010. godine Vlada ni u čemu nije iskazala toliku doslednost kao u ignorisanju rešenja Poverenika za informacije od javnog znacaja.

Poverenik se vladi obratio 238 puta, od cega 65 puta prošle godine. Vlada nijednom nije obezbedila izvršenje rešenja Poverenika, izjavio je Šabic.

On je naveo podatak da je parlament cetiri godine ignorisao izveštaje poverenika, mada je to obavezaa Skupštine Srbije. Izveštaj poverenika je razmatran tek ove godine, posle oštne kritike u izveštaju Evropske komisije, rekao je Šabic.

Zlata Đorđević iz organizacije Transparentnost Srbija ocenila je da se efikasnost Agencije za borbu protiv korupcije nije poboljšala i dodala da ta institucija nema adekvatne kadrovske i prostorne kapacitete.

Novi direktor Agencije Dragan Sikimic je govorio da želi da ta institucija radi punim kapacitetom, ali se to nije dogodilo, izjavila je Zlata Đorđević. Ona je konstatovala da je Agencija tokom 10 godina rada opterećena neefikasnošću i politickim pritiscima.

Sikimić je na funkciju direktora Agencije izabran kao član Srpske napredne stranke (SNS) i kao predstavnik te partije u Izornoj komisiji u Zemu. To ne otklanja sumnju u njegovu povezanost sa SNS, rekla je Zlata Đorđević.

U izveštaju se navodi da je Sektor unutrašnje kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova, koji ima zadatak da kontroliše rad više od 40.000 zaposlenih u MUP, prošle godine oborio mnoge rekorde, što je, verovatno, rezultat povećanja broja zaposlenih za 22 službenika i nabavke opreme vredne skoro 700.000 evra.

Uprkos tome, postoje nedostaci u radu, ocenjuje se u izveštaju, uz konstataciju da Sektor unutrašnje kontrole nema odgovarajuće ljudske i materijalne resurse.

U tom sektoru rade 124 osobe, koje su lane podnele rekordnih 206 krivičnih prijava, navodi se u izveštaju, ali i dodaje da brojke ne daju stvaran prikaz korupcije i kriminala u policiji i da je teško saznati koliko su krivične istrage zaista efikasne.

Foto: www.mc.rs

Merenje rezultata novog zakona o suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije

23. decembar 2019.

Na konferenciji Udruženja tužilaca Srbije koja je bila posvećena analizi primene zakonskih i institucionalnih rešenja za borbu protiv korupcije koja su na snazi od 1.marta 2018, Nemanja Nenadić iz Transparentnosti je predstavio analizu transparentnosti postupanja četiri posebna odeljenja viših javnih tužilaštava i dao opštu ocenu uspešnosti rada na suzbijanju korupcije u meri u kojoj je to moguće na osnovu dostupnih podataka.

Posebna odeljenja za suzbijanje korupcije su uvedna u četiri viša javna tužilaštva od 1.3.2018, kao jedna od reformskih aktivnosti koje su predviđene Strategijom istraga finansijskog kriminala iz maja 2015. Osnivanje ovih odeljenja, kao i druge mere koje su bile predviđene u istom „paketu“ predstavljale su godinama okosnicu Vladine antikorupcijske politike, a pre svega medijskih najava dobrih rezultata u borbi protiv korupcije u budućnosti.

Pored centralizacije antikorupcijskih veština u četiri regionalna centra (Beograd, Novi Sad, Kraljevo, Niš), umesto da se gonjenjem tih dela bavi 83 osnovnih i viših javnih tužilaštava, reformom je predviđeno angažovanje finansijskih forenzičara, mogućnost formiranja udarnih grupa i obaveza tesne saradnje drugih organa sa javnim tužilaštvom. Takođe, reforme su donele novi set krivičnih dela privrednog kriminala, koja su takođe stavljena u nadležnost posebnih odeljenja. Tužilaštvo za organizovani kriminal je zadržalo nadležnost kada je reč o nekim od najopasnijih oblika koruptivnih krivičnih dela. Zakoni su doneti na vreme, krajem 2016, tako da je ostalo oko 18 meseci za sve pripreme radnje.

Osnovni problem strateškog okvira jeste to što uzroci problema nisu u potpunosti dobro prepoznati, pa samim tim ni rešenja nisu mogla biti adekvatna. Naime, ako je jedan od ciljeva bio češće proaktivno postupanje javnih tužilaca, tu zaista koncentracija znanja može biti od koristi. Takođe, koncentracija može da pomogne da se izbegnu slučajne greške. Međutim, koncentracija znanja ne može da reši problem nepostojanja bilo kakvih stimulansa da tužioci postupaju proaktivno, niti odsustvo spremnosti da pokreću istrage i optužnice u „politički osetljivim“ predmetima.

Predviđene mere su upitne već u pogledu odabira krivičnih dela za koja će postojati nadležnost posebnih odeljenja VJT i TOK.

Tako su po strani ostala neka od nesumnjivo korupcijskih krivičnih dela, kao što su ona propisana Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije (davanje lažnih podataka u izveštajima o imovini javnih funkcionera) i Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti (skrivanje podataka o izvorima prihoda).

Transparentnost rada javnih tužilaštava generalno, pa i ovih posebnih odeljenja je nedovoljna. Sva četiri VJT imaju na sajtu rubrike u okviru kojih bi trebalo da se nađu podaci o radu javnih tužilaštava i kontaktu sa građanima. Iako sva četiri posmatrana viša javna tužilaštva imaju odeljak na sajtu koji nosi naziv „građani i javnost“, informacije su oskudne. Samo niško VJT ima praksu da objavljuje relativno često podatke o svojim aktivnostima.

Građani mogu da pročitaju sa ovih sajtova i iz informatora o radu imena zamenika javnih tužilaca, adrese, brojeve kabineta i fiksne telefone, a ponegde i mejlove za komunikaciju sa VJT ili posebnim odeljenjem. Međutim, ni u jednom slučaju se javna tužilaštva nisu potrudila da potencijalnim uzbunjivačima već na prvom koraku predoče koliko su kanali komunikacije kada prijavljuju korupciju bezbedni.

Dostupni su i podaci o tome ko su zaposleni u posebnim odeljenjima i koliko ih ima. Iako se o tome mogu izvesti posredni zaključci na osnovu objavljenih informacija, nije moguće u potpunosti utvrditi da li je broj zamenika javnih tužilaca valjano odmeren, kako među četiri VJT, tako i u odnosu na ostatak tužilačke organizacije. Ovim pitanjem se, naime, ne bavi analiza unutar godišnjeg izveštaja RTJ. Očigledno je, međutim, da nije obezbeđena u potpunosti

realizacija planova da se zaposle finansijski forenzičari u svim VJT. Nema analize posledica njihovog odsustva (npr. u pogledu broja slučajeva kada bi njihovim angažovanjem bilo moguće ostvariti značajnije rezultate u pogledu oduzimanja nezakonite koristi).

Viša javna tužilaštva nemaju praksu da objavljuju redovno podatke o ostvarenim rezultatima. Iako dostavljaju RTJ tromesečne izveštaje, u Informatorima o radu na svom sajtu, sa izuzetkom novosadskog VJT, uopšte ne objavljuju, ni za prethodnu godinu, ni za tekuću.

Najviše podataka o radu Posebnih odeljenja daje godišnji izveštaj Republičkog javnog tužilaštva. Međutim, ovaj izveštaj se objavljuje u skeniranom obliku, bez mogućnosti elektronske pretrage, kopiranja i daljeg korišćenja podataka iz baza koje nesumnjivo postoje.

Time se značajno smanjuje vrednost ovih izveštaja za dalja istraživanja. Takođe, objavljivanje podataka tek na kraju godine, omogućava da predstavnici vlasti, kojima su podaci dostupni, selektivno predstavljaju građanima ono što im može doneti političku korist, a bez mogućnosti da se izneti podaci provere i uporede.

Izveštaj RJT jasno pokazuje da *vacatio legis* nije valjano iskorišćen za stvaranje uslova za početak rada novih odeljenja. Nedostaju prostor, tehnička sredstva (npr. oprema za snimanje, vozila),

Izveštaj objašnjava na koji način se vrši nadzor nad radom posebnih odeljenja, ali ne i rezultate tog nadzora. Takođe, nije dovoljno jasno ni zbog čega su ove nadležnosti prenete sa odeljenja u RJT u apelaciona javna tužilaštva. Isto tako, ostaje nepoznato u kojoj će meri proaktivnost javnih tužilaštava biti predmet razmatranja na nacionalnom nivou, budući da je prestala važnost ranije antikorupcijske strategije.

I pored novih zakonskih mehanizama koji predviđaju obavezu i razne oblike saradnje drugih državnih organa sa javnim tužilaštvima, nastavljena je praksa zaključivanja sporazuma i memorandumu.

Izveštaj RJT se ne osvrće na adekvatan način na još jedan problem koji je prepoznat u praksi rada posebnih odeljenja – veliki broj slučajeva moguće korupcije koji su se dogodili pre 1.3.2018, a kod kojih postupak nije bio započet blagovremeno, u očekivanju da će se time baviti ova posebna odeljenja, a ne opštinska i viša JT koja su bila nadležna tokom 2016, 2017. i u prva tri meseca 2018. godine.

Predmet izveštaja nije bilo ni preispitivanje kruga krivičnih dela koja spadaju u nadležnost posebnih odeljenja. Naime, u njihovoj nadležnosti trenutno nisu neka od krivičnih dela koja nesumnjivo jesu koruptivnog karaktera, kao što su krivična dela iz dva posebna zakona – o Agenciji za borbu protiv korupcije i finansiranju političkih aktivnosti. Takođe, oni nisu nadležni ni za gonjenje zloupotreba koje počine sudije, javni tužioci i njihovi zamenici (član 360 KZ). Nadležnost ovih odeljenja nije predviđena ni za jedno od najčešćih krivičnih dela privrednog kriminala – utaju poreza, a jeste za neka od krivičnih dela iz te oblasti koja nose manju društvenu opasnost.

Izveštaj RJT pokazuje da je kod koruptivnih krivičnih dela zaključivanje sporazuma o priznanju krivice bilo veoma zastupljeno, i da je značajno doprinelo tome da na kraju godine bude više osuđenih. Taj broj je naročito visok upravo kod posebnih odeljenja VJT. U njihovim predmetima, presude su donete u 198 slučajeva na osnovu sporazuma, a u svega 26 u postupcima gde su optuženi osporavali navode tužilaštva.

Jedan od rezultate korišćenja ovog efikasnog mehanizma za kažnjavanje jesu i blaže kazne. Naime, korupcija je kažnjena zatvorom u manje od četvrtine presuda koje su donete tokom 2018, što je u neskladu sa često isticanim namerama izvršne vlasti da se pooštiri kaznena politika. Ovakav ishod samo se delimično može objasniti i pravdati potrebom da se kazne oni koji su „krivlji“ u koruptivnom odnosu, a da se blaže kazne osobe koje su doprinele da se ta krivica utvrdi priznajući i svoj udeo u njoj (najčešće davaoci mita).

Verovatno usled velikog početnog opterećenja, značajan broj krivičnih prijava (3489 od 6202) nije bio rešen to kraja godine. Proaktivne istrage imaju značajan udeo u ukupnom broju slučajeva gde je došlo do optuženja (125 od 370).

Često isticana namera zakonodavca da se gonjenje preuzima za specifičnija krivična dela, umesto za najopštija (zloupotreba službenog položaja, odnosno položaja odgovornog lica), delimično je ostvarena tokom 2018. Naime, primetno je porastao broj slučajeva u kojima je gonjeno primanje i davanje mita, i približno za toliko smanjen broj slučajeva u kojima su postupci vođeni zbog zloupotrebe položaja.

Međutim, podaci iz 2018. pokazuju da ta namera zakonodavca nije ostvarena kada je reč o posebnim krivičnim delima iz oblasti privrednog kriminala. U vezi sa krivičnim delom zloupotrebe položaja odgovornog lica postoji još jedan problem. Naime, izveštaj ne razvrstava počiniocima ovog krivičnog dela prema tome da li pripadaju javnom ili privatnom sektoru, tako da se ne može reći sa sigurnošću da li i se i neki slučajevi gonjenja ovog krivičnog dela takođe odnose na korupciju u javnom sektoru.

Takođe je primetno da su tužioci (a verovatno i drugi državni organi) posvetili znatno više pažnje krivičnim delima koja su u vezi sa pranjem novca (zbog stavljanja Srbije na „sivu listu“ FATF i želje da se tu pokaže napredak), pa je to moglo imati negativnog uticaja na gonjenje drugih krivičnih dela.

S druge strane, pojedina koruptivna krivična dela se i dalje gone ekstremno retko. Primer za to su „primanje i davanje mita u vezi sa glasanjem“, kod primanja i davanja mita u obavljanju privredne delatnosti, i trgovina uticajem. Rezultati bi sigurno bili značajno bolji da su tužilaštva pokazala veću proaktivnost u otkrivanju moguće trgovine uticajem i zloupotreba kod javnih nabavki, između ostalog, na osnovu brojnih medijskih izveštaja o mogućim zloupotrebama i sumnji na to da su visoko pozicionirani, a nenadležni političari uticali na donošenje odluka državnih organa.

I pored značajnog porasta broja utvrđenih slučajeva primanja i davanja mita i dalje ostaje činjenica da je prema nalazima svih relevantnih istraživanja iskustava građana broj takvih situacija makar hiljadu puta veći od broja prijavljenih. Zato postoji ogroman prostor da se kroz ohrabrivanje građana da prijave korupciju kašnjenost korupcije dovede do nivoa koji će navesti počiniocima da se uzdrže od ovakvih radnji.

Na konferenciji su, između ostalih govorili, **Lidija Komlen Nikolić**, predsednik Predsedništva Udruženja tužilaca Srbije, **Geir Johansen**, prvi sekretar ambasade Kraljevine Norveške, **Marina Matić Bošković**, predsednik Programskog Saveta Udruženja Tužilaca, **Miloš Bzenić**, penzionisani rukovodilac Posebnog odeljenja za suzbijanje korupcije u Kraljevu, **Saša Đorđević**, Beogradski Centar za bezbednosnu politiku, **Aleksandar Radosavljević**, zamenik Višeg javnog tužioca u Nišu, Posebno odeljenje za suzbijanje korupcije i **Darko Luković** iz MUP-a Srbije.

Publikacija se može preuzeti sa [linka](#).

Inicijative i analize

Šestomesečni Izveštaj Evropske komisije

22. decembar 2019.

Šestomesečni Izveštaj Evropske komisije Evropskom savetu „o stanju u vezi sa napretkom pregovora u okviru poglavlja 23 i 24“ (poznatiji kao „non-paper“) iz novembra 2019, donosi znatno manje detaljan prikaz stanja u oblasti borbe protiv korupcije nego godišnji izveštaj o napretku. I pored toga što su izostale ocene u mnogim oblastima gde je bilo mesta kritici (ne)postupanja vlasti u Srbiji, značajno je da se i kroz ovaj izveštaj podseća na novi krug otvorenog kršenja Zakona o državnim službenicima, kroz postavljanje vršilaca dužnosti na najviše položaje u administraciji, na to da nije uspostavljena metodologija za praćenje koruptivnih krivičnih dela, na neuređene odnose Vlade sa njenim antikorupcijskim Savetom i na kašnjenje sa donošenjem pojedinih zakona.

S druge strane, u ovom izveštaju je izostao uobičajeni kritički osvrt na činjenicu da nema presuda za korupciju na visokom nivou, niti dovoljno proaktivnog postupanja javnog tužilaštva u otkrivanju korupcije. Izveštaj, takođe, ne dotiče ni pitanja koja se odnose na oblast korišćenja javnih sredstava, javne nabavke, javno-privatna partnerstva i upravljanje javnim preduzećima.

Pojedine ocene stanja su nedorečene ili sporne. Takve su, na primer, ocene Zakona o sprečavanju korupcije koji je usvojen u maju 2019, a za koji se iznose tvrdnje da u većoj meri usaglašen sa ranije datim preporukama GRECO, nego što je to u stvari istina. Dalje, izostala je ocena kvaliteta promena propisa u vezi sa izborim uslovima, koje su usvojene nedavno. Non paper bi se mogao pogrešno razumeti kao da su minimalne izmene u tri člana Zakona o finansiranju političkih aktivnosti sve što je trebalo menjati u toj oblasti. Takođe, kada je reč o radu Narodne skupštine, čitalac ne dobija bitnu informaciju da usvojeni zaključci povodom godišnjeg izveštaja Agencije ne sadrže uopšte mere za dalje postupanje Vlade ili same Skupštine.

Kada je reč o radu policije i javnog tužilaštva non paper donosi statističke podatke, ali bez adekvatnog poređenja sa prethodnim periodom i bez nalaza o ostvarenosti ciljeva zbog kojih je reformisana struktura državnih organa za borbu protiv korupcije od 1.3.2018.

Ceo komentar TS dostupan je [na našem sajtu](#).

Mediji

Gde su pare i čije pare

Peščanik, Zlatko Minić, 22. decembar 2019.

Kako izgledaju nerazumljivi i nerazumni projekti u Beogradu kada se pogledaju kroz durbin ili kaleidoskop fokusiran na tok novca:

Slika 1 – Most skulptura

Kolega Dragan Janjić tvitnuo je i leleknuo pre neki dan da ćemo ostati „upisani u istoriji kao grad čiji su građani glasali da se most (koji je u upotrebi) sa reke premesti u park“. Zaista zvuči strašno. Vredni medijski pregaoci našli su par primera premeštanja mostova, našli su kod nas i most na suvom (onaj zrenjaninski, pri čemu je premešten tok reke, a ne most), ali primera da građani izglasaju da se praktično bez obrazloženja ukloni funkcionalan most i da se za to plati 15 miliona evra – to nije nađeno.

Jer obrazloženje za preseljenje, uklanjanje ili rušenje starog tramvajskog mosta nismo čuli. Nije nam rečeno, na primer, da je most ružan, da Beograd na vodi zaslužuje lepši most. Nije nam rečeno da most usporava protok saobraćaja jer ima samo po jednu traku. Nije nam rečeno čak ni ono što tvrde neki kritičari – da je problem to što saobraćaj preko mosta stvara buku koja će uznemiravati bogate stanare u Beogradu na vodi.

Saznali smo samo da se planira izgradnja novog (lepšeg, bržeg, naprednijeg) mosta namenjenog samo za pešake i bicikliste. To valjda znači da nije problem u protoku automobilskog i tramvajskog saobraćaja. A nije nam objašnjeno ni zbog čega se postojeći most ne pretvori u pešačko-biciklistički.

U po svemu sudeći nameštenoj anketi, čije je rezultate Vesić proglasio pre nego što je počela (slatko naprednjačko podsećanje na čestitke Nikoliću sa važnog mesta pre okončanja izbora 2012), građani su „birali“ između preseljenja mosta u park na Ušću gde bi bio skulptura, ispod koje bi se gradile prodavnice, kafići, suvenirnice i drugi „turistički sadržaji“ i preseljenja na Adu Ciganliju, gde bi bio veza sa levom, novobeogradskom obalom.

Ovaj most, da parafraziram čuveni monolog o Pirketu, mora biti preseljen. Razlog je jednostavan – i jedno i drugo preseljenje koštaju oko 15 miliona evra. Koje će neko zaraditi. Za besmislen projekat, za

koji nema obrazloženja. Možda bi preseljenje na Adu, gde bi bio funkcionalan bila manja ludost, ali hajde da stavimo prst na čelo i zapitamo se da li postoje manja i veća ludost. Ako je most na Adi do Novog Beograda potreban, treba ga planirati u gradskom budžetu. A ovaj stari je opet mogao da ostane tu gde jeste, kao pešački most, na kome bi bili „turistički sadržaji“ predviđeni za izgradnju na Ušću. Mogao je, ali zapravo nije. Jer preseljenje na Ušće znači mnogo novca za privilegovane – 15 miliona evra za preseljenje, (verovatno) dodatni novac za betoniranje Ušća i izgradnju „turističkih sadržaja“, dodatni novac za izgradnju mosta Ada-Novog Beograd i još ko zna koliko za izgradnju novog mosta na mestu preseljenog, starog.

Pa lepo, samo nek se gradi, rekao bi neko. Zapravo, reklo bi ih mnogo, ali o tome u trećoj sličici.

Pre toga – druga sličica.

Slika 2 – Selfi sa gejzirom

Javno preduzeće Ada Ciganlija neće, bar ne sada, izgraditi pešački most do Novog Beograda, već mostić i platformu iznad jezera, pored veštačkog gejzira, kako bi građani prišli bliže tom čudu neviđenom i slikali se sa gejzirom. Na konkurs se javio jedan ponuđač koji je ponudio da platformu izgradi za 14.999.884,70 dinara, što je 115 dinara i 30 para manje od procenjene vrednosti nabavke (15 miliona dinara). Možemo do jutra diskutovati da li je ova osmatračnica jedino što je Adi nedostajalo. Teško je razabrati šta je u javnom interesu, a šta u prioritarnom javnom interesu. Meni sve to zvuči besmisleno. Korak dalje i od pajtonovaca. Nalik na skeč Top liste nadrealista, kada se svečano otvara važna investicija – fabrika auspuha za dalekovode. Ali siguran sam da nekome ko će dobiti 15 miliona (manje 115,30 dinara) to ne zvuči i ne izgleda ni najmanje besmisleno.

Pa lepo, samo nek se gradi, rekao bi neko. Zapravo, reklo bi njih mnogo, i o tome sada u trećoj sličici.

Slika 3 – Zašto mrzim sve što je lepo

Kada sam par rečenica na temu rasipanja novca na besmislene projekte objavio na Tviteru, neki novoformirani odredi botova probili su moju neažurnu blok listu da mi poruče da su „moji žuti“ i „moji đilasi, jeremići“ krali, a da se sada gradi, da me zapitaju zašto mi smeta to što se gradi, da mi pošalju neke lične uvredljive poruke. Rade ljudi svoj posao. Našlo se tu, međutim, i nekoliko njih čiji su se profili razlikovali od klasičnih retvit-sve-što-vođa-i-vođini-kažu naloga. Traže od mene argumente za to što tvrdim da je posredi samo namera da se džepovi privilegovanih napune novcem. Pitaju se zbog čega dovodim u pitanje izgradnju. Uz osnovanu sumnju da je reč zaista o zaluđenim i zabludelim građanima, a ne o profi najamničkim nalogima, pokušao sam da im to pojasnim kroz jednu sličicu, da im nacrtam šta je zamena teza („da li želite zmije, pacove i narkomane ili šta god da mi napravimo i po bilo kojoj ceni“).

Nije sporno da treba graditi auto-puteve. Sporno je ako se to radi bez konkurencije. I kad u konkurentnom postupku ne saznamo da li je nešto moglo jeftinije. Sporno je kad imate takav sistem u državi da se i na javne konkurse, čak i ako uslovi nisu namešteni, ne javljaju oni koji bi mogli da dobiju posao ako nisu dobili dozvolu da se jave. Jer ne smeju da ugroze privilegovane. Sporno je ako umesto dokumenata i ugovora dobijate izjave. I ako u njih verujete.

Za te koji su se obrušili na mene jer postavljam pitanje troškova besmislenih projekata nacrtao sam jednostavnu sličicu:

Recimo da sam ja ološ kome smeta to što se gradi. A da li biste se vi bunili da vam ponudim čišćenje stana. Jer čistoća je pola zdravlja. I to naplatim na primer 6.000 evra. A ako zatražite račun da vam kažem da ste bednik koji želi da živi u svinjcu?

Ignorisanje „pravnog savetnika“

NIN, Nemanja Nenadić, 19. decembar 2019.

Iako, po svemu sudeći, protiv ministra Stefanovića nije ni podneta prijava zbog sukoba interesa, Agencija za borbu protiv korupcije je očigledno odgovorila na [novembarsku molbu](#) predsednika države i partije iznetu pred novinarima, pa je o svom ispitivanju dala i saopštenje, što inače ne čini ni u mnogim situacijama kada utvrdi kršenje zakona.

[Saopštenje](#), izdato na međunarodni dan borbe protiv korupcije, „o ispitivanju uslova za pokretanje postupka“ u slučaju „Stefanović(i)/GIM“ u delu javnosti je [ocenjeno](#) kao „samoubistvo“ ovog državnog organa, a drugde kao potvrda da Stefanović (sin) nije bio u sukobu interesa. Naizgled, time je stavljena tačka na ovo pitanje.

Međutim, to što Agencija „nije pronašla“ osnov za pokretanje postupka, znači da postupka nije ni bilo pa samim tim nema ni „presuđene stvari“. Sve i da postupak jeste vođen, ne bi bilo pravne prepreke da se obnovi na osnovu činjenica koje prvobitno nisu bile razmatrane. Jedna od njih je i javno dostupna a nedemantovana informacija prema kojoj je Stefanović stariji u aplikaciji za vizu bio označen kao „pravni savetnik GIM“.

Treba još više naglasiti da je utvrđivanje eventualnog sukoba interesa Stefanovića mlađeg jedna od najmanje bitnih aktivnosti koje je trebalo da preduzmu državni organi povodom objavljivanja informacija o poslovanju Krušika sa firmom GIM. Podaci koje je obelodanio uzbunjivač Obradović pre svega dovode u pitanje opravdanost poslovnih odluka preduzeća u državnom vlasništvu, a u korist pojedinih trgovaca oružjem. Za ispitivanje eventualne štetnosti takvih poslovnih odluka Agencija uopšte nije nadležna, već to mogu biti javni tužilac, Državna revizorska institucija i Ministarstvo odbrane.

Drugim rečima, prvenstveni javni interes jeste da se utvrdi da li su rukovodstvo Krušika i državni organi donosili odluke koje su naštetile javnim sredstvima, bez obzira na to da li se usled toga okoristila firma povezana sa ministrom ili neko preduzeće za koje ne postoje takve sumnje.

Agencija je postupak protiv ministra Stefanovića mogla da vodi jedino u vezi sa donošenjem neke konkretne odluke iz nadležnosti MUP-a ili Vlade. Kada se tokom vršenja funkcije ministar nađe u situaciji gde postoji „sukob interesa ili sumnja u postojanje sukoba interesa“, on po zakonu pismeno obaveštava neposredno pretpostavljenog (predsednicu Vlade?) i Agenciju. Zatim Agencija predlaže mere za otklanjanje sukoba interesa. Pojedinačni akt donet u sukobu interesa je ništav, osim ako je slučaj prijavljen, a nije bilo moguće da se odredi drugo lice koje bi donelo akt.

Da je Agencija otvorila postupak, ona bi utvrđivala da li je ministar prijavio da treba da rešava o pitanju u kojem njegov otac ima privatni interes (npr. davanje saglasnosti za GIM ili prodaja zaplenjenog oružja toj firmi) i zatražio savet kako to da reši, ili se unapred izuzeo iz odlučivanja o toj stvari. Međutim, Agencija postupak nije otvarala, jer nije pronašla da postoji povezanost između GIM-a i Stefanovića starijeg (vlasništvo, zastupanje, radni odnos). Pošto u saopštenju Agencije nema reči o razmatranju drugih oblika povezanosti (npr. učešće u pregovorima), može se zaključiti da to nije ni proveravano.

Nije bilo pravne zakonske prepreke da Agencija ispituje i ove veze, niti razloga da ih smatra nebitnim. Za razliku, na primer, od Zakona o javnim nabavkama, koji izlistava sve zabranjene oblike povezanosti naručioca i ponuđača, i vezuje ih za vlasništvo, funkciju ili radni odnos, ovde toga nema. „Privatni interes je bilo kakva pogodnost za ... povezano lice“, a „povezano lice“ može biti ne samo bliski srodnik već i preduzeće „koje se prema drugim osnovama i okolnostima može opravdano smatrati interesno povezano sa funkcionerom“.

Iako je ignorisanjem bitnih podataka Agencija stvorila utisak da želi da „amnestira“ ministra pre vođenja postupka, zanimljivo je da je odluka ovog tela veoma lako mogla da bude povoljna po Stefanovića i da je postupak formalno sproveden do kraja – npr. ukoliko bi se ispostavilo da je odluke MUP-a u vezi sa GIM-om potpisivao neko od državnih sekretara a ne on lično. Iz toga se možda najbolje može videti koliko je isticanje „sukoba interesa“ u prvi plan priče o Krušiku u stvari bilo skretanje sa glavnog toka kojim bi ona trebalo da se odvija.

Još jedan leks specijalis koji otvara prostor za zloupotrebe

N1, 8. decembar 2019.

Vlada Srbije usvojila je predlog specijalnog zakona koji bi trebalo da ubrza izgradnju infrastrukturnih projekata, poput autoputeva i metroa i koji bi trebalo da skрати vreme za rešavanje imovinsko pravnih odnosa. Dok se u obrazloženju navodi da će zakon takođe ubrzati javne nabavke u slučaju hitnosti i ugroženosti realizacije projekta, stručnjaci upozoravaju - predloženi zakon otvara prostor za zloupotrebe.

Još jedan lex specialis uskoro pred narodnim poslanicima. Vlada je prosledila u skupštinsku proceduru predlog zakona koji se odnosi na važne projekte, a sve navodno u cilju njihove brže realizacije.

Iz organizacije Transparentnost Srbija poručuju - donošenje novog zakona je neopravdano, jer Srbija već ima potrebne propise i napominju, zbog zakona bi budući projekti bili manje transparentni, a posebno bi se negativno odrazio na konkurentnost, na koju bi mogao da utiče poseban postupak za izbor strateških partnera. Dodaju, *lex specialis* trebalo bi da bude izuzetak, ali to nije slučaj.

"Mi više nemamo, praktično, nijedan veliki infrastrukturni projekat koji se realizuje kroz normalnu javnu nabavku, onako kako je zakon predvideo, već se svaki poseban slučaj uređuje nekakvim izuzecima ili, što je još gora varijanta, kroz međudržavne sporazume, koji potpuno isključuju primenu zakona", kaže Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbija.

Potpredsednik Građevinske komore Srbije Goran Rodić podseća, bilo je slučajeva kada su se u sklopu sličnih zakonskih rešenja preskakale procedure, verovatno zarad nečijih, ličnih interesa. Dodaje, zakon je koristan za brže izmene projekata i izbegavanje eventualnih penala zbog nepovlačenja novca od banaka koje su projekte kreditirale.

"Ima stvari gde država stvarno mora da reaguje brzo, ali... Pa dobro, dešava se da nešto iskrсне u toku izgradnje, da mora. Ali masa stvari može, znači, dobrim planom, dobrom pripremom na vreme da se pripremi, projektuje, izvede i da ne dolazimo u situaciju da donosimo zakone koji baš nisu uobičajeni, ne samo kod nas, nego šire, i u regionu i u Evropi. Jer oni ipak dovode u sumnju da ti poslovi baš, mogu da postoje razne zloupotrebe", kaže Rodić.

Na Vladin predlog reagovao je Savez za Srbiju - tvrde, vlast želi da izbegne tender za beogradski metro.

"Ovim predlogom zakona se ukidaju tenderi i za velike projekte, što otvara nove i neslućene mogućnosti za korupciju, kriminal i krađu. Tekst zakona je potvrda da vlast namerava da najveće investicije realizuje direktnim i sumnjivim pogodbama, bez javnog nadmetanja i omogućavanja slobodne konkurencije", rekao je Nikola Jovanović iz SzS.

U obrazloženju nacrta navodi se da donošenje novog, posebnog zakona nije usamljen slučaj u našem zakonodavstvu, te da su već doneti posebni zakoni za realizaciju projekta Beograd na vodi. Na to u Transparentnosti kažu - poražavajuće je da se Vlada poziva na svoje prethodne greške, kada pravda novu aktivnost.

